

розвитку фінансово-кредитного механізму АПК. – Випуск 15. – Том 3. – Кам'янець-Подільський, 2007. – С. 571–579.

5. *Богуцька Л.Т. Система стратегічного управлінського обліку: історія розвитку та завдання впровадження / Л.Т. Богуцька // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку» (м. Чернігів, 30 листопада 2016 р.) : тези доповідей. – Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т, 2016. – С. 42–44.*

УДК 338.2:338.314(043.2)

В.Ф. ПРОСКУРА

доктор економічних наук, професор,
зав. кафедри менеджменту та управління економічними процесами,

Л.В. ГОБАН

студентка ОС «бакалавр»,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачеве, Україна

МЕТОДИ ТА МЕТОДИКА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ

В сучасній економічній літературі не виділені такі категорії як предмет і об'єкт аналізу рентабельності.

На нашу думку, узагальнюючи думки фахівців в області економічного аналізу, об'єктом аналізу рентабельності є фінансово-господарська діяльність комерційних організацій різних організаційно-правових форм. У свою чергу предметом аналізу рентабельності є фінансові результати діяльності комерційних організацій в абсолютній і відносній оцінці.

Кінцевим фінансовим результатом виробничо-фінансової діяльності підприємства може бути як балансовий прибуток, так і збиток. Отже, в коло завдань аналізу рентабельності організації входять наступні напрямки: [1]

- аналіз планових показників рентабельності різних напрямків діяльності організації;
- оцінка динамічних змін в системі показників рентабельності організацій;
- факторний аналіз зміни системи індикаторів оцінки ефективності діяльності господарюючих суб'єктів;
- виявлення резервів підвищення рентабельності комерційних організацій.

При цьому Грибов В.Д. додає ще одну задачу - це виявлення і вивчення причин втрат і збитків, викликаних безгосподарністю, помилками в керівництві й іншими упущеннями у виробничо-господарської діяльності підприємства [2].

Оцінка ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства здійснюється на основі даних, отриманих в результаті аналітичної роботи. Метод економічного аналізу ефективності діяльності має науковою основою дослідження господарських процесів, їх розвитку, взаємозв'язків з навколишнім середовищем.

Метод економічного аналізу включає:

- використання системи економічних показників, які комплексно характеризують ефективність господарсько-фінансової діяльності суб'єкта підприємництва;
- вивчення причин зміни показників і визначення факторів, що впливають;
- вимір взаємозв'язку між показниками з метою підвищення ефективності і результативності бізнесу.

На відміну від методу економічного аналізу як загального підходу до дослідження соціально-економічних явищ, методика економічного аналізу включає собою сукупність способів, прийомів і правил, що застосовуються для обробки економічної інформації про результати діяльності компанії. Отже, методика служить практичним застосуванням методу аналізу рентабельності фінансово-господарської діяльності.

В процесі економічного аналізу рентабельності функціонування суб'єкта економіки на основі системного підходу використовуються різні методи, які можна розділити на загальні і спеціальні.

До загальних методів відносяться загальнонаукові методи, які ґрунтуються на загальноприйнятих підходах до дослідження економічних категорій: аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, моделювання, абстрагування, конкретизація, спостереження, вимірювання, експеримент, формалізація, системний і комплексний підхід.

Спеціальні методи економічного аналізу рентабельності фінансово-господарської діяльності можна розділити на три групи:

- традиційні;
- економіко-математичні;
- інноваційні методи аналізу.

Традиційні методи аналізу використовуються для вивчення і оцінки функціональної залежності між показниками. Основними традиційними методами є порівняння, середні і відносні величини, балансовий метод, прийоми елімінування економічних показників, індексний метод, угруповання, прийом пайової участі.

Економіко-математичні методи дослідження використовуються при вивченні стохастичних систем, в яких зв'язок між аналізованими факторами і результативним показником носить імовірнісний характер. В економічному аналізі при дослідженні ефективності використовуються прийоми кореляції, регресії, математичного програмування, теорії ігор, теорії масового обслуговування, матричні і прогнозні методи аналізу та ін.

Багато авторів притримуються думки, що класифікувати методи аналізу рентабельності потрібно наступним чином:

- за видами факторного аналізу, який включає в себе аналіз доданків формули, рентабельності окремих видів продукції і функціональний аналіз;
- за схемою формування фінансового результату і оцінки впливу кожного з етапів аналізу рентабельності на кінцевий результат діяльності організації;
- за класами рентабельності, який заснований на поділі напрямків діяльності організацій відповідно до світової практики: поточна (основна), інвестиційна, фінансова.

Ми пропонуємо класифікацію методів аналізу рентабельності діяльності організації відповідно до цілей наукового дослідження в рамках системного вивчення індикаторів рентабельності комерційних організацій.

Методи аналізу рентабельності:

1. Методи багаторівневого аналізу рентабельності стабільності діяльності: на основі рентабельності капіталу; на основі рентабельності діяльності; на основі рентабельності потоків грошових коштів;
2. Методи комплексного аналізу рентабельності: Порівняння; групування; середніх величин; коефіцієнтний метод; індексний метод; балансовий метод; табличний; графічний; динамічних рядів; трендовий
3. Методи факторного и прогнозного аналізу рентабельності: методи детермінованого аналізу рентабельності; метод кореляційно-регресивного аналізу; метод екстраполяції; метод прогнозування часток продажів; метод формування прогнозної звітності.

Рекомендована нами система методів аналізу рентабельності господарюючих суб'єктів відрізняється від раніше пропонованих тим, що сформована з урахуванням

багаторівневого підходу до аналізу індикаторів рентабельності на основі інформаційних, бухгалтерських та статистичних баз, варіативності комплексу методів аналізу, що дозволяють реалізувати системний підхід, і різноспрямованості цілей аналізу рентабельності капіталу, діяльності та продажів для досягнення максимального економічного ефекту. Сукупність методів комплексного аналізу рентабельності використовується для ретроспективної і поточної оцінки досліджуваних індикаторів, що дозволяє виявити тенденції і перспективи розвитку економічних суб'єктів як ланки ефективної економіки на різних щаблях управління.

Методи факторного і прогнозного аналізу в сукупності дозволяють виявити фактори впливу, виділити резерви ефективного впливу, розробити прогнозні моделі стратегічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. *Економіка підприємства: Підручник / Заг. ред. С.Ф. Покропивного. – вид. 2-ге, перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.*
2. *Грибов В.Д. Экономика организации (предприятия): учебное пособие / В.Д. Грибов, В.П. Грузинов, В.А. Кузьменко. – 2 изд-е. – М.: КНОРУС, 2010. – С. 230.*

УДК 657.432

Л.М. ЯРЕМЕНКО

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,

І.М. МАКАРЧУК

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,
м. Переяслав-Хмельницький, Україна

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УПРАВЛІННІ
ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ**

В реаліях сьогодення одним з суперечливих і актуальних питань вітчизняного обліку вважається облік дебіторської заборгованості. Сучасний фінансовий стан підприємств України характеризується зростанням дебіторської заборгованості в структурі їх активів, що призводить до уповільнення платіжного обороту, це пояснюється тим що в ринкових умовах дуже важко забезпечити високий рівень збуту продукції і зробити миттєву оплату. Теоретичні та практичні аспекти обліку дебіторської заборгованості були досліджені в працях багатьох відомих економістів. Серед яких вагомими є: І.О. Бланк, М.Д. Білик, Ф.Ф. Бутинець, Л.В. Городянська, Р.О. Костирко, В.М. Костюченко, Г.О. Кравченко, С.А. Кузнєцова, Л.О. Лігоненко, А.А. Мазаракі, Л.В. Нападовська, Ю.І. Осадчий, Г.В. Савицька, В.В. Сопко, А.П. Шаповалова, В.О. Шевчук, О.А. Шевчук та ін. З іноземних вчених необхідно відзначити наукові здобутки А. Апчерча, Дон Р. Хенсена, Д. Нортон, Р. Каплана, Я.В. Соколова тощо.

В економічній науці існує безліч визначень щодо самого поняття «дебіторська заборгованість». Теоретичним підґрунтям для розгляду сутності поняття «дебіторська заборгованість» є наукові розробки вітчизняних та зарубіжних вчених економістів. Так, Дубровська Є.В. охарактеризувала проблемні питання щодо сутності поняття «дебіторська заборгованість» [1, с. 202-205]; Береза С.Л. дослідила проблеми визначення дебіторської заборгованості в обліку [2, с. 32-37], Верига Ю.А. і Лищенко О.Г. зосередили

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>